

HANIM BESTEKÂRLAR 2012-2013

I.BÖLÜM SUNUM METNİ

Anadolu deyince en başta akla gelmesi gereken kavramlardan birisi” Kadın“dır..

Tarih boyunca, ataerkilliğe direnebilmiş tek toprak parçası Anadolu’dur.

Ataerkilliğin yaşandığı çağlarda , ortaçağda, hiçbir kadının etkisini göremeyiz. Ne siyasette, ne kültürel olarak, bir tek Anadolu bunun dışındadır..

Öyle çok kadının sesi gelir ki Anadolu’ dan. Kâh tanrıça Kibele , kâh Meryem Ana , kâh Hacı Bektaş Velinin akıl danıştığı Kadın Ana, kâh Nasrettin hocanın karısı, kâh Dilhayat Kalfa ve Kurtuluş savaşının kahraman kadınları, her kadının öyküsü, günümüzün ses getiren kadınlarını da içine alarak, karışır Anadolu’ nun öyküsü ile..

Kadının varlığını yadsımayan bir Anadolu kültürünün serin esintilerini yüzümüzde hissederiz. Kadın yaşamın rengi değişimin ve dönüşümün dinamiğidir bu topraklarda..

.....

Anadolu’ da bu bereketli kaynaktan , tüm sanat dallarında olduğu gibi döneminde, Türk Musîki geleneği içinde, nice kadın sanatçıların varlığını görüyoruz.

Bu gelenek içinde ,Türk Müzik kültürünün asal öğelerinden ve temel kaynaklarından biri olan kadınların, besteci icracı hatta hoca olarak yer aldığını biliyoruz.

Bu olguya musîki zemini dışında toplumsal açıdan da baktığımızda , musîkinin Osmanlı toplum hayatında , kadın ve erkeğin buluşabildikleri nadir bir alan olduğunu görüyoruz.

Bugün Avrupa ülkelerinde hâlâ kadın musikicilere kapılarını kapatan orkestraların olduğunu göz önüne alarak , Türk Kadın Bestekârların eserlerini özgürce sergileyebilmeleri, bu gelenekte kadının belli bir yeri olmasının sonucudur.

Bir öncekini tekrarlamadan , farklılık yaratarak tek ve benzemez kılmak ve sonsuzlamak bu geleneğin ana unsuru idi..

Zaman zaman , kadınların toplum hayatında var oluşlarını ifade etmede toplumsal ve dinsel engeller oluştuğunda , yaratım ifade yine durmamış , üretilen tüm sanat eserleri ya kocalarına ya da erkek kardeşlerine mal edilmiştir.

Ve her şeye rağmen devran dönmektedir.... ,

.....

Kadınların , musîki icra ettiklerini gösteren en eski belgeler ve kayıtların çoğu, 16. yüzyıla dayanıyor

Arşiv bilgilerinden, saray cariyelerine ders veren hocalara , hazine emri ile ödeme yapıldığını biliyoruz...

Yabancı gözlemcilerin anılarından, kadınların bu gelenek içinde aktif biçimde yer aldığını , başta çeng olmak üzere Türk musîkisinde kullanılan tüm sazları çaldıklarını öğreniyoruz....

Minyatürleri de dönem dönem dikkatle incelediğimizde görsel bilgi bu geleneğe ait çok şeyin de ipucunu vermektedir

Kadınlar yalnız hükümdar saraylarında değil, sultan efendilerin, sadrazamların vezirlerin, paşaların ve saray çevresinde yaşayan , yahut yüksek mevkilerdeki öteki devlet ileri gelenlerinin , saray konak ve yalılarında da musikî ile uğraşmakta idiler..

Örneğin, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ile karısı Fatma Sultan' ın evlerinde kızlardan kurulu bir saz takımı bulunuyordu...

II Mahmut'un kızı Adile Sultan'ın sarayında yine kızlardan kurulu bir saz takımı vardı.

Leylâ Saz Hanımın anılarından da haremden bütün üyeleri kadın olan altmış kişilik bir bando ve orkestra olduğunu öğreniyoruz..

.....

Konserimizin ilk bölümüne , tanbur icracısı olduğunu da bildiğimiz Dilhayat Kalfanın meşk geleneği ile 20.y.yıla ulaşmış eserlerinden Evcara saz semâisi ile başlıyoruz....

Bir bestesinde günümüz Türkçesine uyarlanmış hali ile;

“ Gön­lü­mün isteklerini birer birer anlattım ama
Ne yazık ki sevgilimin gön­lü­nü de incittim “

sözleri ile adeta kendi hakkında ipucu veren Dilhayat kalfa, 18 yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda Reftar Kalfadan sonra bilinen 2. hanım bestecidir ve sarayda önemli bir idari görevde de bulunmuştur.

Yaşamı hakkında yok denecek kadar az bilgi olmasına rağmen bestelerinin müzik kalitesi günümüze kadar tartışılmaz biçimde yerini korumuştur.

Konserimizde yer alan , diğer kadın bestecilerimizin bir bölümü Osmanlı imparatorluğunun son dönemine ve Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarına tanıklık etmiş, bu dönemde yetişmiş yahut musikî zevkini almış , yaşanan kültür geçiş sürecini eserlerine yansıtmış bestekârlardır.

Faize Ergin , Leyla Saz , Nihal Erkutun

Nimet hanım, Melâhat Pars , Nebahat Üner, Nevzat Akay, Mehveş Hanım

ve Radife Erten , bu bölümde eserleri ile manen aramızda olacaklar..

Müzikte duyduğumuz kendimizden başkası değil ki ! ....
İçimizde itiraf edemediğimiz , tanık olduğumuz nice anlardır bestekârın müzikle yansıttığı...

Yaşamın bitmeyen döngüsü içinde , kadın ruhunun evrendeki ses dizinine dokunup demet yaptığı varlıklardır bu konserde sizlere sunacağımız eserler...

HANIM BESTEKÂRLAR 2012-2013

II. BÖLÜM SUNUM METNİ

Artık neşeli şarkılara ihtiyaç var sözünü söylemiş, ama eşini Çanakkale savaşında kaybettikten sonra bütün eserlerini hüznle dokumuş , geleneksel kalıp ve üslûp dışında farklı eserler yaratmış bir bestecimizle beraberiz...

NEVESER KÖKDEŞ

Doğu batı sentezini yıllar önce yapmış olan bu bestecimizin, çağdaş yorumlara ışık olabileceği , düşünülebilir...

Mesut Cemil Bey' in Neveser' in şarkıları diye isimlendirdiği bestelerin bir bölümü , ve hakkında 1880 de doğduğu, 1950 de vefat ettiği, Darülelhânda keman hocalığı yaptığı ve piano çaldığı bilgisi dışında, çok az verinin olduğu Kevser Hanımın, coşkulu hayat dolu nihavent longası ile bu bölümde birlikteyiz

1938 yılında Türk kadını , kendisine birey olarak daha özgür bir gelecek sunan hakların hemen hemen tümünü almıştı.. . Bugün gelinen noktada , kadınlarımızın bir kısmı iş hayatında , sanat, müzik edebiyatta dünya çapında başarılılar.. Bir kısmı ise özellikle son yıllarda, şahlanan bir akımın kurbanı olmuşlardır.

Dostoyevski' nin “Güzellik dünyayı kurtaracak “ dediği gibi , bizde sanatın toplumlar için yaşamsal değer taşıdığına inanıyoruz. Sanat, güzellik , zarafet, heyecan ile bizleri dönüştürecek , duyarlılığımızı ve birliği geliştirecek çok önemli bir güçtür..

Müzik evren ilişkisi ve kadın eserlerinin de analizi ile tarihsel müzik geleneğinin her yönden keşfi , bu bağlamda bir yaşam kültürünün de keşfi olacak, ve bu yaşamsal değer (sanatın) içeriğini zenginleştirecektir.

Kadın kadim dünyada bu topraklarda, en özgür ve bağımsız dönemlerini yaşamış. Doğada var olduğunu bildiğimiz hayatı yenileme ve yeniden doğma kavramının , insanlara ve gerçeklere yönelen felsefi aydınlığın , günümüzde kadın dünyası üstüne tekrar doğması dileğiyle ,

Ana tanrıçalar ülkesi Anadolu'nun tüm kadınlarını selâmlıyoruz...

Erdal Atabek' in dediği gibi;

Evet müzikti konumuz .
Yeryüzüne dönmeyelim bir süre
Bir süre müzikle yaşayalım.
Bir süre, müzikle yaşayalım
Bir süre olsun....

KAYNAKÇA:

<i>GÜNGÖR DİLMEN</i>	KEÇİ TÜRKÜSÜ	Tiyatroda şiir
<i>ÖMER TUNCER</i>	İŞTE ANADOLU	
<i>BÜLEND AKSOY</i>	GEÇMİŞİN MUSİKİ MİRASINA	
	BAKIŞLAR	
<i>SERVER TANILLI</i>	NE OLURSA OLSUN SAVAŞIYORLAR	
	Kadın Sorununun Neresindeyiz ?	
<i>CENK GÜRAY</i>	BİN YILIN MİRASI	
	Makamı var eden döngü, Edvar geleneği	

Derneğimiz Adına Metni Hazırlayan ve Sunan

Bilge Sumer